

Dzieci jako spontaniczni użytkownicy języka obcego – możliwości kształtowania językowej kompetencji komunikacyjnej w przedszkolu i klasach I-III

dr Marta Kotarba

Cel na dziś...

Omówienie wyników badań własnych pt. *Developing young learners' communicative competences in a foreign language*, które zmierzały do próby ustalenia efektywności kształtowania językowej kompetencji komunikacyjnej uczniów podczas wczesnego nauczania języków obcych.

Procedura badawcza

W pierwszym etapie badań metodologiczną podstawą do ich prowadzenia stanowiła bezpośrednia obserwacja ustrukturalizowana, aby ocenić jak organizuje się kształtowanie sprawności komunikacyjnych uczniów i jak przebiegają procesy komunikacji podczas zajęć z języków obcych dla dzieci.

Procedura badawcza

Badania w drugiej fazie projektu prowadzone były techniką grup równoległych – w czterech grupach eksperymentalnych (realizujących materiał głównie z wykorzystaniem storytellingu oraz metody projektu) i dwóch grupach kontrolnych (pracujących na tym samym materiale językowym klasycznie).

Procedura badawcza

- Dzieci w trakcie zajęć językowych połączono w grupy różnowiekowe (uczestnicy zajęć mieli od 3 do 6 lat w momencie rozpoczęcia projektu oraz od 5 do 8 lat przy jego zakończeniu).
- Każda grupa składała się z 12-15 dzieci.
- Realizacja zajęć utrwalana była kamerą wideo.
- Kwartalnie monitorowano postępy dzieci oraz dokonywano oceny ilościowej i jakościowej opanowanego materiału.

Po co badania?

Rozwój sprawności mówienia w języku obcym

Annemarie Peltzer-Karpf i Renate Zangl (1998: 7-8) przyjęły, że rozwój sprawności mówienia w języku obcym przebiega w ramach stałych faz:

- (1) mówienie za pomocą stałych wyrażen – okres imitacji / reprodukcji,
- (2) dekonstrukcja – analiza języka – okres analizy,
- (3) użycie reguł – okres produkcji,
- (4) zautomatyzowane użycie reguł – okres wolnych wypowiedzi.

Rozwój sprawności mówienia w języku obcym

Annemarie Peltzer-Karpf i Renate Zangl (1998: 7-8) przyjęły, że rozwój sprawności mówienia w języku obcym przebiega w ramach stałych faz:

(1) mówienie za pomocą stałych wyrażen – okres imitacji / reprodukcji,

(2) dekonstrukcja – analiza języka – okres analizy,

(3) użycie reguł – okres produkcji,

(4) zautomatyzowane użycie reguł – okres wolnych wypowiedzi.

Spontaniczne użycie języka obcego przez dzieci

3 minuty

11 minut

Spontaniczne użycie języka obcego przez dzieci

- W grupie kontrolnej zdarzały się zajęcia, gdzie wskaźnik aktywnego użycia języka obcego przez dzieci był zerowy.
- Średnio plasował on się na poziomie **trzy, cztery wystąpienia w trakcie jednych zajęć**, przy czym akty spontanicznego użycia języka obcego nie były podtrzymywane przez nauczyciela, często bywały też niezauważone.

Spontaniczne użycie języka obcego przez dzieci

Spontaniczne użycie języka obcego przez dzieci

- W grupie kontrolnej dominowały chóralne powtórzenia po nauczycielu, samodzielne powtarzanie według wzorca, udzielenie odpowiedzi na pytanie zgodnie z instrukcją, a swobodnie budowane wypowiedzi stanowiły zaledwie niecały 1% wystąpień w trakcie zajęć.
- W grupie eksperymentalnej spontaniczne używanie języka przez dzieci stanowiło 30% ze wszystkich wypowiedzi dziecięcych.

Ewaluacja postępów dzieci

- We wszystkich grupach na bieżąco oceniano postępy dzieci, stosując ocenianie kształtujące.
- Co kwartał odbywały się cykle zajęć kontrolnych, które rejestrowano na kamerę – ewaluacja dotyczyła głównie:
  - liczby zapamiętanych słów,
  - nawiązywania interakcji z rówieśnikiem / nauczycielem w języku obcym,
  - swobodnie budowanych obcojęzycznych wypowiedzi zgodnie z kontekstem.

Wnioski z badań

- **Dzieci z grupy eksperymentalnej pamiętały mniej słów niż dzieci z grupy kontrolnej.**
W poszczególnych kwartałach dokonywano oceny w zakresie wybranych 80 słów i zwrotów o kluczowym znaczeniu dla komunikacji – z czego dzieci z grupy kontrolnej w testach obrazkowych odtwarzały z pamięci średnio 70% materiału językowego, zaś dzieci z grupy eksperymentalnej – 45%.
- Jednakże **dzieci z grupy eksperymentalnej z łatwością budowały swobodne wypowiedzi, uczestnicząc w aranżowanych rozmowach, wspierając się tzw. kompetencjami strategicznymi.**

Mniejszy zasób słów, więcej odwagi w używaniu języka obcego...

DEMOTYWATORY.PL

ODWAGA

to cecha, której boją się nawet najwięksi

Czynniki wspierające proces spontanicznego budowania wypowiedzi

1. Osadzanie języka w kontekście z wykorzystaniem skryptów społecznych → **żywiół ziemi**, w której wybrany do realizacji materiał językowy może „zapuścić korzenie”.

Czynniki wspierające proces spontanicznego budowania wypowiedzi

- Staranne dobieranie materiału językowego, dostarczanie tzw. bogatego języka (zgodnie z zasadą inputu), który stymuluje dzieci do intuicyjnego tworzenia reguł i stawiania hipotez na temat języka → **żywioł wody**, której na zajęciach nie może być za mało, ani za dużo...

Czynniki wspierające proces spontanicznego budowania wypowiedzi

- Żywe używanie języka przez nauczyciela, praca na relacji z grupą i w relacji z dziećmi, bezpośredni kontakt, swobodna interakcja z konsekwentnym używaniem języka obcego przez nauczyciela, wspieranie spontanicznych wypowiedzi uczniów, wykorzystywanie naturalnych zdolności aktorskich dzieci oraz ich brak zahamowań w mówieniu → **żywiół ognia**, który „podgrzewa” zajęcia i sprawia, że procesy poznawcze mogą zachodzić w trakcie używania języka obcego.

Czynniki wspierające proces spontanicznego budowania wypowiedzi

1. Dbanie o pozytywny klimat emocjonalny, dostosowanie zajęć do potrzeb rozwojowych dzieci, uwzględniając ich potrzeby emocjonalne, → budowanie „wspólnoty uczących się” określam jako wprowadzanie do zajęć **żywołu powietrza**, który ożywia atmosferę podczas zajęć i powoduje, że ogień (interakcje) ma większą siłę.

Klasyczne podejście

1. Słuchaj.
2. Obserwuj.
3. Naśladuj.

1. Słuchanie jest kompetencją priorytetową
→ nauczyciel musi wyrobić nawyki określonego wprowadzania oraz utrwalania słownictwa / zdań / pytań.
2. Słuchanie [*powtarzanie*] jest warunkiem kluczowym... ale niewystarczającym.

Alternatywne podejście

1. Doświadczaj.
2. Reaguj.
3. Działaj.

Dzieci na pewno mogą...

1. **SŁUCHAĆ.**

2. **POWTARZAĆ** słowa, zwroty, teksty rytmizowane.

3. **ŚPIEWAĆ** piosenki.

Ale dzieci również mogą...

1. **NAWIAZYWAĆ INTERAKCJE.**

2. **UŻYWAĆ** języka do komunikacji.

3. **DZIAŁAĆ SŁOWAMI.**

1. Meaning-focused activities – *podejście funkcjonalne*.
2. Zadania powinny być „*zorientowane na działanie*” i prowokować do komunikacji.
3. Humor, pozytywne emocje i motywacja.
4. Właściwa metodologia dostosowana do wieku i możliwości uczniów.

Dziękuję za uwagę.

Marta Kotarba – m.kotarba@onet.eu